

radicaal uitgeroeid werd, dat haar geheele bestaansrecht in den tegenwoordigen vorm aangetast is. In dat stadium gekomen, werd haar ontwikkeling van algemeener beteekenis: ten eerste, omdat de nieuwe, uit deze vorm-vernietiging geboren, beginselen van algemeen-aesthetische waarde zijn; ten tweede, omdat in monumentale, samenwerkende kunst (waarop het moderne tijdsbewustzijn gericht is) de medewerkende factoren elkander wederkeerig beïnvloeden en b. v. de bouwkunst in haar tegenwoordigen vorm nog geheel ingesteld is op het wezen der oude schilderkunst, hetzij deze zich op paneel of in „ambachtelijke zuiverheid” op den muur verwerkelijkt (welk laatste nog geen wezenlijk verschil in uitbeelding beteekent).

Voor zoover het de hier aangeduide overwegingen betreft, had men gaarne een uitvoeriger uiteenzetting van den schrijver gezien; zijn betoog is nu onvolledig en blijft beperkt tot de schilderkunst welke hij via Cézanne in Dérain, Marc, Flandrin, enz. tot eene synthese gekomen acht. Ware hem de logisch-consequente ontwikkeling via Cézanne-Picasso-Mondriaan naar eene absolute schilderkunst bekend geweest, dan zou dit zijne conclusie ongetwijfeld in anderen zin beïnvloed hebben!

Hetgeen alles niet wegneemt dat eene (kritische) lezing van het boek aanbevolen blijft.

In het bijzonder moet de aandacht nog gevestigd worden op de inleiding van het boek (die den schrijver tot grondslag zijner beschouwingen dient), waarin de dualiteit in de doeleinden der kunst, welke in de tegenstellingen: idealisme—realisme; romantiek—klassiek; gothiek—antiek enz., tot uitdrukking komt, nader besproken wordt. De schrijver vat (met eenige wijziging in de opvatting daarvan) deze begrippen samen in de definities van Alois Riegl, n. l. kunst van het gevoel en kunst van den wil. Speciaal voor hen, die alle redeneering over kunst uit den booze achten of van meening zijn, dat in kunst niet ge-wild kan worden, is dit hoofdstuk lezenswaardig!

AANTEKENINGEN BIJ BIJLAGE XX.

DOOR ROBT. VAN 'T HOFF.

At its best, poetic lore is like what may be heard of conversation in the dusk, from speakers far or hid, of which we get only a few broken murmurs. What is not gathered is far more — perhaps the main thing.

WHITMAN.

Het hedendaagsche menschenleven is er o. i. een van opbloei, rijpheid en verval, een individueele struggle for life en een zucht naar roem of welvaart. Zoo valt het tegenwoordig systeem waaronder wij gebukt gaan, maar aan den anderen kant weer krampachtig aan vast houden, langzaam van rotheid uiteen, gevolgd door een algemeene destructie, opdat daarna een werkelijke eenheid in veelheid, een opbouwend tijdperk, een stijl zich zal openbaren. De architectuur van heden is dan ook een waar kind van haar tijd, echter dringt zij haar materieele vormen aan ons nageslacht op en wel datgene, wat zij nu zoo oppervlakkig doorleeft zonder het minste besef hoe de toekomst er zal uitzien. Zoo ook de